

Turbuly Lilla

Ideiglenes kikötő

-űticserepek-

Reptéri SMS

Akkor most elrepülök Bonnba,
és ha a gépen nem robban bomba,
no meg nem csap belé(m) a villám,
mert jön néha ilyen hír ám,
írok majd, ha odaértem,
hát ne tessék aggódni értem!

Se bomba, se villám, csak egy kis légörvény. ¹

Egy falatnyi Bon(n)bon

Munka után villamosra ülök, irány a központ. (Mi egy kicsit kijebb, a volt kormányzati negyedben lakunk, ami azért részben még most is az.) Velem szemben egy vietnámi férfi, öltönyben, ajándécsomagokkal, és látható pánikban, miközben egy német szöveget magol. Nem állom meg, hogy bele ne olvassak: „hoztam önnek egy kis ajándékot... ez a mi hazánkban...szeretnék jobban megtanulni németül”. Az utóbbi mondatot végül kihúzza.

A Beethoven-ház. Persze, csak most hívják így, akkoriban a család megtúrt bérlő a hátsó szárnyban. A kis Ludwig egy udvari, nem túl tágas, alacsony mennyezetű szobában született. Teljesen üres, csak a közepén áll ott a mellszobra. Ormótlan, hatalmas hallókürtök, meg Brunszvik Teréz arcképe, mellette a szöveg, hogy ő lehetett a Halhatatlan (és Beethoven számára sajnos Hallhatatlan) Kedves.

A szokásos könyvesbolti sétán itt is azt látom, amit a múltkor Brüsszelben: *Márai*, *Esterházy* és *Kertész Imre* minden mennyiségben. A *Válás Budán* ráadásul a sikerlisták élén. (Az egyik előadónk is közli, hogy épp' most olvasta „Zsánder Marie” egyik könyvét, és innen tud egyet s mást a magyar családjogról. Kénytelen vagyok kiábrándítani, hogy azóta már kissé megváltozott.) Amin tényleg meghatódom: az egyik nagy könyvruházban egyetlen egy könyvre tettek egy kézzel írt cetlit, a következő szöveggel: “Mi ezt ajánljuk, kitűnő regény!” Az *Utas és holdvilág* az. A fűlszövegen az életrajz, a szikár tények, Balf. Már látom is magam előtt a falu fölötti dombon a temetőt (tele német nevekkal, hiszen svábok lakta vidék) a románkori templommal. Misztikus hely, mint általában az emberlakta helyektől távoli templomok és temetők. És mellette a szégyenletes állapotban lévő Szerb Antal-emlékmű. Forgatom a könyvet. Hátha itt is szállóigévé válik az a bizonyos utolsó mondat. Odalapozok, hogy lássam, hogy hangzik németül: „Und solange man lebt, weiss man nicht, was noch geschehen kann.”²

¹ Túlzás. Csak szél. Élénk északi szél. Ha úgy tetszik: átkozott – verdammte Nordwind.

² Ekkor először az a bizonytalan érzés. Hogy meg akarom érteni a németeket, de valami nem stimmel. Aztán – már itthon – Gergely Ágnes verse: „Lebensgefähr – olvasom csöndben el /A táblánál két szürke ló legel /Az ég mosolyog. Felhő sem rezeg. /Ezek akartak megölni? Ezek?”

Átvillamosozunk Kölnbe, jó egy óra az út. Az aluljáróban rengeteg ember, a mozgólépcsőn tucatnyi félmeztelen férfi rózsaszín túllszoknyában és rózsaszín szárnyacskákkal. Egy melegfesztivál közepébe csöppenünk, ami ugyan városnézési terveinknek - tekintve a hatalmas tömeget - nem kedvez, de nem bánjuk, látnivaló akad bőven. Azért felkapaszkodunk a dóm tornyába. Jólesik a csend, egészen addig, amíg meg nem kondulnak a harangok. A gyomrom még percek múlva is rezonál. Mire visszaérünk Bonnba, már nem járnak a villamosok, taxiba ülünk. Sokba fog ez nekünk kerülni. – sóhajt fel B. magyarul. Úgy gondolod? – vigyorog hátra a sofőr, mint kiderül, Kisvárdáról.

Üldögélek a Münster XII. századi kerengőjében, de bezúdul egy olasz turistacsoport, így inkább elindulok hazafelé, végig a Rajna-parton. Jó kétórás séta, az egész terület egy hatalmas park, ahol az emberek gyereket és kutyát sétáltatnak, bicikliznek, görkorcsolyával száguldoznak, meg furcsa, síbothoz hasonló szerkenyűkkel gyalogolnak. Gyep, tavacsák kacsákkal és vadlibákkal. Bonn, bár kétségtelenül sokat veszített szerepéből az újraegyesítéssel, most is gazdag és elegáns város. Sajnálom, hogy holnap már utazom tovább.

Ideiglenes kikötő

Azt hiszem, megvan bennem a képesség, hogy egy bizonyos ideig bárhol otthon tudom érezni magam, idegen városokban gyorsan és jól tájékozodom. (Tudom, ez nem jellemző a nőkre, de parkolni – főleg a járdaszegély mellé párhuzamosan – azt én sem tudok.)

Harmadik napja vagyok itt, de délután már úgy indulok haza, mintha hónapok óta Stuttgartban, a Buschlestrasse 2/A-ban élnék. A tetőtéri lakásban gyorsan berendezkedem. A kapucsengőn a saját nevem vár, a hűtőben sajt és egy üveg bor, a ház ajándéka. Háziasszonyom a lakáskiadás mellett egy kis éttermet is működtet, mint később megtudom, nem is rosszat – ha megkérdezik, hol lakom, elég annyit mondani, hogy az étterem fölött, mindenki ismeri. Találtam a környéken boltot, postát, kávézót, és ha esténként végigsétálok a zsúfolt, zajos Königstrassén, ahol a stuttgartiak kedvenc foglalatosságait űzik: vásárolnak és esznek, nem érzem hosszúnak az előttem álló hónapot.

A Reichstag az új üvegekupolával

Stuttgart,
Kastélypark

Valamit mindig elmulaszt az ember. Én például most azt, hogy megnézzem új kedvencem, August Macke volt műtermét és lakását még Bonnban. Az ottani Kunstgalerie-ben találkoztam először a képeivel. 1914-ben, 27 évesen halt meg, gondolom, a háborúban. Kicsit expresszionista, kicsit kubista, élénk és telt színek. Egy afrikai sorozat, aztán képek kötéláncosokról. Az itteni Staatsgalerie-ben van most egy kiállítás többek között Nolde, Munch magángyűjteményekben őrzött képeiből, és két festmény Macke-től: a Sétálók és a Kalaposbolt előtt. Nem véletlen, hogy az egész kiállítást ezzel a két képpel hirdetik a városban. A galériának már az épülete is fantasztikus, kb. 10 éve épülhetett, mint annyi más múzeum és galéria Németországban. Az egyesítés utáni évek optimizmusa és gazdasági stabilitása egyben a német építészet eufórikus korszaka is volt.

Az egyik gyakornok fiúról a bíróságon kiderül, hogy magyar, a nagyszülei ott laknak, ahol én, sőt, a nagybátyja a nővérem fogorvosa. A szülei a hetvenes évek elején jöttek Németországba, és ő úgy beszél magyarul, ahogy az anyjától tanulta. Mintha egy harmincéves filmből beszélne ki.

Amit sosem hittem volna magamról: megpróbálom védeni a magyar egészségügyet. Ezen a héten főleg orvosok, kórházak elleni kártérítési tárgyalásokat hallgatok. Kávézunk a kintinban, és az egyik bíró meséli, hogy volt egy ügye, ahol a felperest hasi panaszok miatt megvizsgáló orvos azt mondta, hogy a betegnek nincs komoly baja, utazhat. El is utazott „Kazahsztánba vagy Magyarországra?” – néz rám tünődve a bíró, mert neki ez ganz egal. Ott aztán (mint kiderül, mégis Kazahsztánban) meg kellett operálni. Most meg fájdalomdíjat kér az ottani körülményekért, meg a zsebbe csúsztatott pénzeket is követeli. Erről a bírónak eszébe jut, hogy a barátja tavaly nyáron eltörte a lábát valamelyik budapesti pályaudvaron, meg kellett operálni, és ott is voltak ám zsebbe csúsztatott pénzek, meg nyolc ember egy szobában ohne Bad, meg szörnyű kosz és koszt. És néz rám, hogyan lehetséges ez? Nézek vissza, hogy erre most mit is mondjak, valamit motyogok, majd - már határozottabban -, hogy a magyar orvosok nagyon jól képzetek. Erre csak elismeri, hogy az operáció kitűnően sikerült.

Stuttgartban kitört a nyár, és a stuttgartiak most a Schlossparkban élnek.³ Még este tízkor is tömegek piknikeznek a nagyon zöld fűvön. Nem csodálom, és most már azt is megértem, miért rajzanak ki nyaranként tömegesen délre. Az elmúlt két hétben egyszer felejtettem otthon az esernyőt, meg is áztam rendesen.

Tübingen. Sétálunk a Neckar-parton, nézegetjük a Stocherkahnnak nevezett, leginkább gondolához hasonló lélekvesztőkben imbolygó embereket, a védőgát tetején lábukat lógázó egyetemistákat. Herr E. szeretne minél többet megmutatni nekünk a városból, amihez érezhetően szoros érzelmi viszony fűzi – valamikor itt járt egyetemre. Közvetlenül a folyóparton meglátunk egy sárga, tornyos épületet. Az útikönyvből emlékszem, hogy hosszú ideig élt itt a költő.

„Hölderlin ist Ihnen bekannt?” – fordul felém lelkesen Herr E., és már terelget is a sárga torony felé. Bólintok csak, mert mit is mondhatnék erre itt és most, egy percben.

³ Még nem tudom, hogy ez hiányzik majd a legjobban: a parkban élés. Vagy talán az idő céltalan múlása. Idő a semmire, idő a bambulásra. Idő magamra. És hozzá a Schlosspark megunhatatlanul mozgalmas és időtlen díszlete.

Ezen a héten egy külső városnegyedben lévő kerületi bíróságon hallgatok tárgyalásokat. A lakosság összetétele, ahogy a villamos kifelé halad, egyre színesebb. Herr K. úgy mondja: "Sokan sajnos szociálisan hátrányos helyzetűek." – mert itt alapkövetelmény a politikailag korrekt fogalmazás. Ma például egy szomáli nő és egy egyiptomi férfi házassági perét tárgyalja. Az asszony gyönyörű népviseletben - egy kicsit molettebb Iman a Távol Afrikától díszletei közül kilépve. A házasságot az anyakönyvi kivonat szerint Allah nevében kötötték, és most a bíró „A Német Nép Nevében” bontja fel. Nem tudom, Allah mit szól mindehhez, a felek mindenestre elégedettnek látszanak, ahogy Herr K. az ajtóig kísérve őket további szép napot kíván.

Sétálok hazafelé. Langyos, kellemes este van, az emberek ráérősen andalognak a Königstrassén, ráérősen andalgok én is. Mint minden nap, ma is megnézem a nyuszikat az állatkereskedés kirakatában, mennyit nőttek tegnap óta, és megvan-e még a kedvencem, a rókaszínű angóra. Megvan. Sétálok tovább, megálllok a zebránál. Zöldre vált, elindulok. Aztán - nem tudom miért, hiszen nem hallok semmit - hirtelen balra nézek, de közben nem lépek tovább. És akkor az orrom előtt tíz centivel, és nagyon nagy sebességgel elzúg egy terepjáró, behajtva a pirosba. Fel sem fogom, mi történt, megyek tovább, csak otthon kezd remegni a lábam. Ránk kéne írni, mint a csomagokra, hogy egy pillanatra se felejtjük el, mennyire törekenyek vagyunk.

A bíróságon Herr M. fut utánam: Frau T., Frau T., kiabálja (merthogy itt mindenki így szólít mindenkit, akkor is, ha 16 éves az illető, senkinek nincs keresztneve), és lobogtatja a Stuttgarter Zeitungot. A lelkesedés oka, hogy Herr M. felfedezte: az író, akiről szó van benne („Frau Mora”), szintén magyar, sőt mi több, ott született, ahonnan én jöttem. Terezia Mora most itt időzik a Schloss Solitude-ben (már a neve is gyönyörű, a Magány Kastélya)⁴, ami alkotóházként működik, és egy irodalmi rendezvényen felolvasta azt az esszét, amit most közölt a Stuttgarter Zeitung. Über den Verrat (Az Árulásról) a címe, és nagyon jó írás, van benne szó kedvenc társasjátékunkról, a hazaárulózásról, Görgeyről (mindkettőről), Esterházyról (a Harmonia Coelestist Terezia Mora fordította németre). Herr M. örül, hogy felfedezte a titkos összefüggést köztem és Terezia Mora között, és attól kezdve láthatóan nagyobb respekttel kezel. Mégsem akárhonnan jöttem, teremnek ott jelentős írók is. (Naná, de még mennyire!)

Még két napom van itt. Azt hiszem, követem a tanácsot, és úgy fogok élni, ahogy a stuttgartiak. Veszek egy újságot, fogok egy plédet, némi enni- és innivalót, aztán kimegyek piknikezni a Schlossparkba. Talán kint lesz kedvenc zsonglőröm is, aki minden este órákat gyakorol ott a legkülönbözőbb eszközökkel.

Berlini látkép a Városháza épületével

⁴ Később majd elmegyünk oda a magyar gyakornok fiúval, a nyár egyetlen, sűrű ködbe burkolózó reggelén. Illik a kastélyhoz és a kihalt, hatalmas parkhoz.

„Berlin fölött az ég”

Berlinben újra együtt mind a nyolcan. Az intercity gyűjt össze bennünket. Én szállok fel másodiknak, I. már ott van. A folyosó túloldalára két házaspár telepszik. Az egyik asszony fényesre dörgölt pezsgőspoharakat csomagol ki, fehér damasztzalvétába göngyölt palackot bont, isznak. Aztán megteríti a kinyitható asztalon porcelánnal, új poharakkal, ezüst evőeszközzel. Nekiállnak ebédelni, és gyakorlatilag végigeszik az ötórás utat. Előételnek saláta, sülték, desszert, sajt, gyümölcs, kávé. Közben száguldunk, a fedélzeti computer szerint kétszáznegyvennel. I-vel nagyokat nyelünk, aztán lerohanjuk a kávé és süteményt felszolgáló pincéernőt. Igaz, mi csak műanyag poharat kapunk. A felháborítóan vékony férfi, miután eltüntette az utolsó hatalmas szőlőszemet is, újságot vesz elő, belemélyed, és rágni kezdi a körmét. Ezzel aztán kitar Berlinig.

Kevés ahhoz egy hét, hogy az ember ráérezzen egy ekkora város ritmusára. Néha olyan monumentálisnak látom, nyomasztónak, olyan helynek, ahol az emberre rátelepszik a történelem. A volt keleti rész, mint egy újonnan épült, hatalmas, elegáns, félig üres lakás, amit nem fejeztek be teljesen. Lakható, de még nem lakályos. A szálloda is, a négy csillag és minden technikai bravúr ellenére, inkább egy modernizált munkásszállás benyomását kelti. Amikor még otthon, az interneten megnéztem, biztos voltam benne, hogy a hetvenes években épült, csak felújították. De nem, alig egy-két éves, épp' úgy, mint a Leipziger strasse túloldalán épült tizenöt emeletes házak hosszú sora.

A Potsdamer Platznál aztán megadom magam, mert ez a fajta modern építészet számomra elképesztő és felemelő. Napok múlva, a Dóm tetejéről vagy a TV-torony kilátójából körülnéze is a sziluettjét keresem. És lenyűgöz a Reichstag üvegkúpulája, a dupla híd az újonnan épült részénél, egyáltalán, a hidak a Spree fölött. A régi zsidó negyed. A Tacheles lázadó összevisszasága, szertelensége.

A főváros és a vidéki városok közötti hűvös távolságtartás hasonló az itthonihoz, persze, ezt itt még színezi a kelet-nyugat ellentét (ellenszenv) is. Stuttgartban gyakran hallottam, hogy majd meglátom, a berliniek kibírhatalanul modortalanok, és egyáltalán, ott másképp' mennek a dolgok. Modortalanok, de nem kibírhatalanul, nekünk inkább ismerősen azok. Ha először ide jövünk, talán fel sem tűnik, csak így, a bonni és stuttgarti hónapok után.

Gyönyörű barackok az Alexanderplatzon, a zöldéségnél. Szomjas vagyok, kérek egyet. Az eladónő megkérdezi, hogy most szeretném-e megenni. Bólintok, erre hátramegy, megmossa, gerezekre vágja, úgy teszi a tenyerembe. Még hogy modortalanok!

Most ólomszín felhős Berlin fölött az ég. A vihar egyre közelebb, futunk a charlottenburgi kastély parkjában, hogy elérjük a metró, mielőtt ideér. Az első nagy cseppek már a nyakunkban, de sikerül. Holnap hazamegyek.

A dóm Berlinben